Panun pakinoita

Norjan 50-vuotias kirjailijaliitto.

Norjan kirjailijaliitto viettää näinä päivinä 50-vuotissyntymäjuhlaansa. Tapauksesta on mainittu julkisuudessa meilläkin, joskin toistaiseksi vain oman "kirjailijakiisimme" yhteydessä, siinä mielessä nimittäin, että lähetetäänkö vaiko ei edustajia k.o. juhlaan.

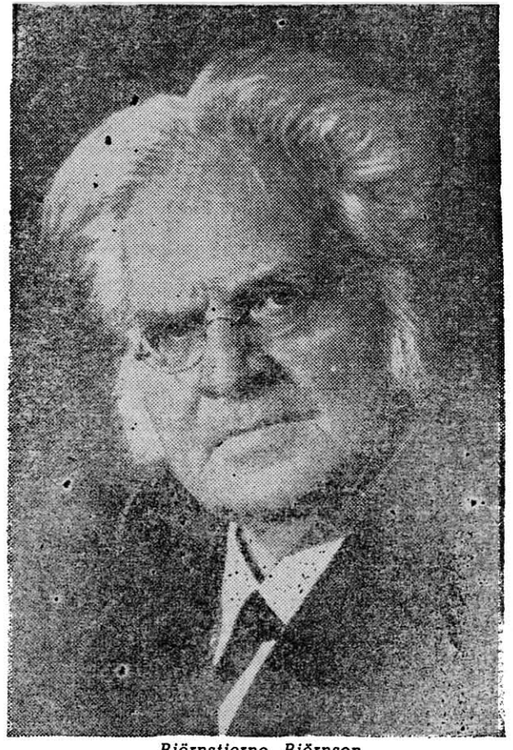

Björnstjerne Björnson.

Talo, jossa Ibsen syntyi.

Norjan kirjailijaliitto on antanut ymmärtää, että Suomen kirjailijaliiton viralliset edustajat eivät ole tervetulleita, minkä jonhdosta edustajia ei ole lähetetty. Oman kirjailijaliittomme n.s. "oppositio" puolestaan on lähettänyt juhlille kolme kirjailijaa jotka siis nyt saavat kunnian edustaa maatamme. Kuinka yksimielinen kannatus tällä lähetystöllä sitten mahtanee olla kirjailijaimme keskuudessa, sitähän ei näin maallikko voi tietää. Toteanpahan kuitenkin iloilla, että lähetetyt edustajat, Kurjensaari, Sinervo ja Turtiainen, eivät ole mitään kiihkoilijoita eivätkä sanan varsinaisessa mielessä poliittisia kirjailijoita. Olisihan, tietenkin toivonut, että edustettuna näin arvokkaassa juhlassa olisi ollut joku vanhemmankin polven kirjailija, joskohta tarpeeksi edustavaa ei nykyisen tynkäjohtokunnan keskuudesta olisi helppo nimetä.

Koska Norjan kirjallisuudella on ollut hyvin suuri merkitys suomalaiselle kirjallisuudelle ja koska erikoisesti juuri niillä naapurimaan kirjailijoilla jotka elivät nyt juhlivan liiton perustamisaikoina, on aina ollut laaja lukijakunta Suomessa, katson olevan aihetta puhua pari sanaa norjalais-suomalaisista kirjallisuussuhteista.

Kun on puhe Norjan kirjallisuudesta tulevat aivan itsestään heti mieleen Norjan suurmiesten Henrik Ibsenin ja Björnsonin nimet, ja moni meistä varmaan on näkevinään kaksi valkohapsista tuuheaposkipartaista arvon patriarkkaa, jotka tuikeina katsovat meihin kirjan sivuilta. Nämä kaksi miestä loivat sädekehän norjalaisen kirjallisuuden ympärille, laskivat perustan äidinkieliselle kirjallisuudelle ja veivät isänmaansa nimen suureen maailmaan.

Avan erikoislaatuinen välittäjäasema on Norjalla ja Norjan kirjallisuudella Suomeen nähden. Uusi realistinen suuntaus saapui Ranskasta Suomeen juuri Skandinavian kautta ja erikoisesti Norjan kautta. Ensimmäiset realistimme Juhani Aho ja Minna Canth ovat itse tunnustaneet kuinka ratkaisevasti juuri Ibsen ja Björnsson ovat heihin, ja heidän suunnitelmiinsa vaikuttaneet. Norjasta muodostui ikäänkuin Suomen kirjallinen emämaa ja Suomesta taas vastaavasti Norjan kirjallinen alusmaa määritelmän sisältämättä mitään halventavaa oman maamme kohdalta.

Uudet tuulet puhalsivat silloin yli Euroopan ja Suomeen ne puhalsivat lännestä tuoden mukanaan vapaita aatteita, olevien olojen säälimättömän arvostelun, työläenaatteen, sosialisen ajatteluta, van, uskonnon vapauden, naisemansipation, ja paljon muuta hyvää. Norjalaisia kirjailijoita luettiin ahmimalla Suomessa, heitä käännettiin enemmän kuin tuskin mitään muuta ja heidän vaikutustaan voivat kirjallisuudentutkijat osoittaa melkein kaikissa senaikaisissa suomenkielisissä ja myös suomenruotsalaisissa kaunokirjallisissa tuotteissa.

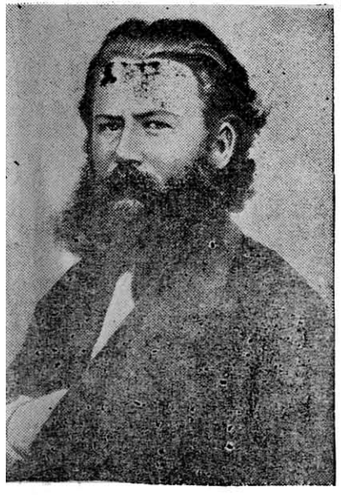

Henrik Ibsen. Kuva on 1800-luvun alkupuolelta.

Eivät kuitenkaan, ainoastaan Ibsen ja Björnson, kansansa suurimmat herättäjät, vaikuttaneet kirjallisuuteemme, vaan heidän rinnallaan huomattava joukko muita realisteja ja naturalisteja, julistajia ja yhteiskunnallisia kirjailijoita, ennen kaikkea Jonas Lie, Alexander Kielland, Aarne Garborg, Camilla Collett, Kraagit jne. Kaikki he elivät Norjan kirjailijaliiton perustamisaikoinakin Gollettin kuollessa mainittuna vuonna.

Paitsi Aho ja Canth saivat monet muutkin suomalaiset kirjailijat vaikutteita norjalaisista. Teuvo Pakkalalle erikoisesti oli norjalainen kirjallisuus läheistä ja julkaisi hän tämän Kaikumme toimittajana ollessaan alakertana tässä lehdessä Kiellandin "Työmiehjä" (-84), omana suomennoksenaan. Kaikua varten, joskin teos ilmestyi myöhemmin myös kirjana. Myöhemmin suomensi Pakkala m. m. L'en tunnetun "Luotsi ja hänen vaimonsa" (-95) ja Hamsunin kuuluisan "Viktoria" (-99), jotka molemmatkin ovat tällä vuosisadalla ilmestyneet uusina suomennoksina. Varsinkin Kiellandin ja Pakkalan kirjailijaladussa on jotan sukulaissuutta havaittavissa. Toisenkin pohjoispohjalaisen kirjailijan, nimittäin Juhana Kokon, katostaan saaneen huomattavasti vaikutteita norjalaisista yhteiskunnallisista romaaneista.

Näillä suurilla norjalaisilla on ollut monta arvoistaan työn jatkajaa, mainittakoon erikoisesti Knut Hamsun ja Sigrid Undset, joista viimemainittu äsken palasi maanpaosta, kun taas Hamsunin nimen ympärillä on ollut poliittista kohua ja hänen kaikki kirjallisetkin ansionsa on tahdottu kieltää. Näin sivullisen on tietysti vaikea sanoa missä määrin Hamsunissa on syytä, mutta tragedian luonteen tuntuu tapaus Hamsun saaneen. Norjan kirjallinen elämä tuntuu tällä hetkellä kuohuvan voimakkaammin kuin meilläkään. Siinä on tietysti, niinkuin kaikkina murrosaikoina, paljon pintavaahtoa, mutta toivomme, että vaahto haihtuu ilmaan ja jäljelle jää sellaista, mikä vastaa maan suuria kirjallisia perinteitä, ja että suhteet suomalaisten ja norjalaisten kirjailijain kesken kautta linjan muodostuisivat yhtä hyviksi ja ennen kaikkea hedelmällisiksi kuin niinä aikoina, jolloin nyt juhliva liitto perustettiin. Ja että kaikki suomalaiset kirjailijat taas kerran olisivat tervetulleita vuonojen ja tunturien maahan!

Panu.